

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci **žalobce P., s. r. o.**, zastoupeného advokátem JUDr. Petrem Chylou se sídlem Na Hradbách 18, Ostrava, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení se sídlem v Praze 5, Křížová 25**, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 4. 2003 č. j. 30 Ca 119/2002 – 25 ve znění usnesení ze dne 18. 10. 2003 č. j. 30 Ca 119/2002 – 51,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 4. 2003 č. j. 30 Ca 119/2002 – 25 ve znění usnesení ze dne 18. 10. 2003 č. j. 30 Ca 119/2002 – 51 **se zrušuje** a věc **se mu vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaná podala včas kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 4. 2003 č. j. 30 Ca 119/2002 - 25, kterým bylo pro nezákonnost zrušeno rozhodnutí žalované ze dne 4. 7. 2002 č. j. DP ČSSZ/241/02/Kv a platební výměr Okresní správy sociálního zabezpečení v Hradci Králové ze dne 24. 4. 2002 č. j. 36/118/02, věc vrácena žalované k dalšímu řízení a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

Z odůvodnění tohoto rozsudku vyplývá, že žalovaná zamítla odvolání žalobce proti platebnímu výměru Okresní správy sociálního zabezpečení v Hradci Králové (dále jen „okresní správa“) ze dne 24. 4. 2002 č. 36/118/02 a rozhodnutí okresní správy potvrdila. Platebním výměrem okresní správa předepsala nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za období od 1. 6. 2001 do 31. 3. 2002 ve výši 436 714 Kč a penále ve výši 84 273 Kč, celkem 520 987 Kč. V odůvodnění rozhodnutí žalovaná uvedla, že okresní správa kontrolou zjistila, že žalobce vyplácel odměny za výkon činnosti v dozorčí radě, činnosti prováděné bez pracovně právního vztahu, v případě O. H., JUDr. F. L., A. P. a A. K. za období od června 2001 do března 2002. Tyto odměny nebyly zahrnuty do vyměřovacího základu za zaměstnance a žalobce. Tím došlo

v tomto období k nedoplatku na pojistném a vzniku penále. Přitom A. P. a A. K. mají se žalobcem uzavřen pracovní poměr. Platební výměr vydala okresní správa proto, že zúčtované odměny v jednotlivých měsících nebyly zahrnuty do vyměřovacího základu.

Žalobce v žalobě (opravném prostředku) proti rozhodnutí žalované vyslovil nesouhlas se závěry žalované, jimiž je její rozhodnutí odůvodněno, zejména s výkladem zákonných ustanovení, neboť podle jejího názoru byli A. P. a A. K. účastni v předmětném období na pojištění pouze jednou, a to jako zaměstnanci žalobce, ale nikoli již podruhé jako společníci a členové dozorčí rady. Žalobce proto navrhl zrušení napadeného rozhodnutí žalované a jeho vrácení k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření uvedla, že společníci společnosti s ručením omezeným, kteří vykonávají práci, za kterou jsou odměňováni, ale na kterou není uzavřen pracovněprávní vztah, jsou účastni pojištění, i když jsou zároveň v pracovním poměru ke společnosti. Jsou tak pojištění dvakrát a dvakrát jsou poplatníky pojistného. Žalovaná tedy navrhla zamítnutí žaloby.

Krajský soud vyšel při právním posouzení věci z § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění platném v rozhodném období (dále jen „zákon č. 54/1956 Sb.“). Podle tohoto ustanovení jsou společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným pojištěni, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti, ale vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni.

Podle § 4 zákona č. 54/1956 Sb. ten, kdo vykonává několik činností základajících pojištění podle tohoto zákona, je pojištěn z každé z nich. Je-li jednatel společnosti s ručením omezeným současně společníkem této společnosti uvedeným v § 2 odst. 1 písm. c) téhož zákona, pak je pojištěn z těchto činností jen jednou.

Podle § 28 až 33 vyhlášky č. 165/1979 Sb. jsou společníci a společnosti s ručením omezeným pojištěni jen v těch kalendářních měsících, v nichž dosáhli započitatelného příjmu alespoň 400 Kč.

Výkonem práce pro společnost se podle § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. rozumí i činnost, která vyplývá z výkonu funkcí v orgánech společnosti.

Podle § 3 odst. 1 písm. c) bodu 4 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon č. 589/1992 Sb.“) jsou společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným povinni platit pojistné, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti, ale vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni, pokud jsou účastni nemocenského pojištění.

Krajský soud dovodil, že A. P. a A. K. jsou pojištěni podle § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. 54/1956 Sb. jako zaměstnanci v pracovním poměru. Podmínky uvedené v § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. jim však pojištění nezakládají, neboť jsou sice společníky žalobce, ale zároveň jsou k němu v pracovněprávním vztahu. A. P. a A. K. nejsou proto pojištěni ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. a nevzniká jim povinnost platit pojistné podle § 3 odst. 1 písm. c) bod 4 zákona č. 589/1992 Sb. Krajský soud proto dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, podle § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) zrušil rozhodnutí žalované i rozhodnutí okresní správy pro nezákonnost spočívající v nesprávném výkladu § 2 zákona č. 54/1956 Sb. a § 3 zákona č. 589/1992 Sb.

Žalovaná podala kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Žalovaná spatřuje nezákonnost v nesprávném výkladu § 2 zákona č. 54/1956 Sb. a § 3 zákona č. 589/1992 Sb. Konkrétně jde o slova „jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti“, jak jsou uvedena v § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. Žalovaná zastává názor, že v případech, kdy jsou společníci současně v pracovněprávním vztahu

k této společnosti, nelze § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. vykládat izolovaně, ale je nutno jej aplikovat v souvislosti s § 4 téhož zákona. Tito společníci jsou účastni pojištění, jestliže mimo pracovněprávní vztah ke společnosti vykonávají pro tuto společnost práci, za kterou jsou odměňováni. Znamená to, že výkon činnosti, kterou žalovaný posuzuje, nezakládá účast, není předmětem pracovněprávního vztahu ke společnosti. Nelze proto podmínku neexistence pracovněprávního vztahu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. chápat jako podmínku absolutní. Vzhledem k § 4 zákona č. 54/1956 Sb. („kdo vykonává několik činností zakládajících pojištění podle tohoto zákona, je pojištěn z každé z nich“), vychází žalovaná z toho, že tuto podmínku neexistence pracovněprávního vztahu je potřeba vnímat jako podmínku relativní tak, že se vztahuje právě pouze k výkonu té činnosti pro společnost, ze které má být zaměstnanec pojištěn jako společník. Není proto na překážku vzniku účasti na nemocenském pojištění podle § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb., pokud společník kromě výkonu práce mimo pracovněprávní vztah ke společnosti vykonává současně pro společnost i další práce v pracovněprávním vztahu.

Odůvodnění rozsudku krajského soudu, že členové kolektivních orgánů (nebo kolektivních statutárních orgánů) společnosti nejsou uvedeni v okruhu nemocensky pojištěných osob (v § 2 zákona č. 54/1956 Sb.) a nejsou uvedeni ani mezi poplatníky pojistného na sociální zabezpečení (v § 3 zákona č. 589/1992 Sb.), a proto se z jejich odměn za činnost v takovém orgánu pojistné neplatí, považuje žalovaná za zcela nesprávné. Žalovaná proto navrhla zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel její důvodnost. Nemůže souhlasit se stanoviskem žalované, kdy podle ní nelze podmínku neexistence pracovněprávního vztahu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. chápat jako podmínku absolutní, ale pouze jako podmínku relativní. Žalovaná odkazuje na § 4 zákona č. 54/1956 Sb. a v tomto ustanovení hledá oporu pro svůj názor, že podmínku neexistence pracovněprávního vztahu je třeba vnímat jako relativní tak, že se vztahuje pouze k výkonu té činnosti pro společnost, ze které má být zaměstnanec pojištěn jako společník. Tento právní závěr však neplyne ze žádného zákonného ustanovení, navíc podmínka neexistence pracovněprávního vztahu společníka ke společnosti je speciální normou vůči normě obsažené v § 4 zákona č. 54/1956 Sb. stanovícího, že kdo vykonává několik činností zakládajících pojištění podle tohoto zákona, je pojištěn z každé z nich. Žalobce tedy zastává názor, že při výkladu zákonných ustanovení je třeba dospět k závěru, že společník, člen dozorčí rady a zaměstnanec v jedné osobě vůči konkrétní společnosti má založenu účast na pojištění pouze jednou, a to jako zaměstnanec společnosti, jejímž je společníkem. Zákon v žádném směru nedává do souvislosti druh činnosti nebo práce vykonávané pro společnost společníkem a podmínku neexistence pracovněprávního vztahu; tyto dvě skutečnosti stojí vedle sebe a podmínka neexistence pracovněprávního vztahu musí být splněna absolutně, tedy nesmí zde být dán pracovněprávní vztah mezi společníkem a společností, a to i bez ohledu na druh sjednané práce.

Žalobce navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud, vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.), přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

V projednávané věci jde o posouzení otázky, zda A. P. a A. K., kteří měli se žalobcem uzavřen pracovní poměr a současně byli společníky žalobce a byly jim vypláceny odměny za výkon činnosti v dozorčí radě, jsou poplatníky pojistného jako zaměstnanci v pracovním poměru a současně jsou poplatníky pojistného jako společníci žalobce (v tomto případě by

byli poplatníky pojistného dvakrát), nebo zda jsou poplatníky pojistného pouze jako zaměstnanci (v tomto případě by byli poplatníky pojistného jednou).

Krajský soud v napadeném rozsudku vyšel především z § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb., podle něhož jsou společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným pojištěni, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti, ale vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni. Krajský soud dovodil, že uvedení společníci nejsou pojištěni podle tohoto ustanovení, jsou totiž pojištěni jako zaměstnanci v pracovním poměru. Těmto společníkům nevzniká povinnost platit pojistné podle § 3 odst. 1 písm. c) bod 4 zákona č. 598/1992 Sb.

Žalovaná v kasační stížnosti (ale již i v žalobou napadeném rozhodnutí) zaujala jiný výklad § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. Slova „jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti“ nelze vykládat izolovaně, ale v souvislosti s § 4 téhož zákona; tato podmínka není absolutní. Podmínka neexistence pracovněprávního vztahu je podmínkou relativní, vztahuje se právě pouze k výkonu té činnosti pro společnost, ze které má být zaměstnanec pojištěn jako společník.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu lze výkladem § 4 zákona č. 54/1956 Sb. dovodit, že v posuzované věci jsou A. P. a A. K. plátcí pojistného z odměn, které jim byly vyplaceny jako společníkům žalobce za výkon činnosti v dozorčí radě. Podle ustanovení § 4 věta první zákona č. 54/1956 Sb., kdo vykonává několik činností zakládajících pojištění podle tohoto zákona, je pojištěn z každé z nich. Zde je třeba poukázat na skutečnost, že jedna a tatáž činnost nemůže být z hlediska účasti na pojištění hodnocena rozdílně. Je-li tedy posuzovaná osoba účastna na pojištění z důvodu výkonu funkce společníka či jednatele společnosti a uzavře ještě pracovní poměr, dochází podle § 4 zákona č. 54/1956 Sb. k paralelní účasti na pojištění, nikoliv k zániku jedné účasti a vzniku druhé. Stejně je tomu, pokud ke vzniku účasti na pojištění dojde v opačném pořadí či současně. Ust. § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 54/1956 Sb. tak v žádném případě není v poměru speciality k ust. § 4 téhož zákona.

Kasační stížnost je tedy důvodná. Nejvyšší správní soud proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. listopadu 2004

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu